

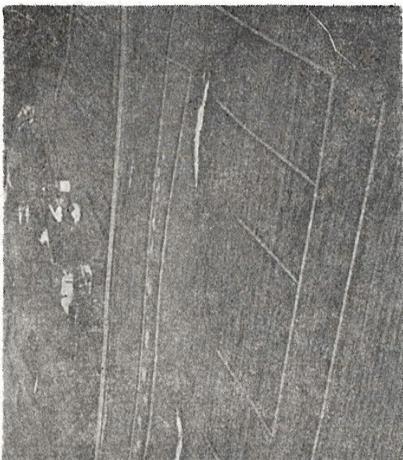
Poslednjih godina, izgledalo je kao da su umetnici prešli sve moguće granice. Oni su razapeli površinu krila jedrilskog platna, skinuli skulpturu s njenoj pijedestala, koristili mašine, sve činili većim i većim. Koliko god da su objekti prostrani ili nepodesni, muzeji i galerije se snalaze kako bi ih smesili.

Ali, nekim umetnicima i to nije bilo dovoljno. Oni su izjavili da smatraju da ih zid, tavanica, soba, sama ideja stvaranja objekta — ograničava, I stoga su krenuli ka divljijim predelima mašte, ka pustinjama i ravnicama, planinskim vrhovima i dnu okeana, tvrdeći da je čitava priroda njihovo platno, a svaki živa stvar — od plesni i kvaska do krava i sopstvenih tela — njihov materijal.

Ako ekološka umetnost — pogodno ime kao bilo koje — zvuči ekscentrično, ona to i jeste. Ona takođe i mnogo zahteva. Oni koji je primenjuju znoje se i plivaju, kopaju rovove, sekut led, pate od pustinjskih vetrova ili bolova u mišićima posle dugog penjanja — sve to za nekoliko fotografija i jedno sećanje. Niko ne ide za ekonomskom sigurnošću od onih koji se njome bavi, pošto ona rezultira veoma malo onim što se može prodati ili čak uramiti. Ali, znatan broj umetnika, mlađih i ne tako mlađih, odao se njoj. Prema tome, kao što bi Artur Miller rekao, mora joj se obratiti pažnja. TIKVE I CVEĆE. U izvesnom smislu, ekološka umetnost bavi se onim čime se umetnost uvek bavila: stavljanjem znaka na svet. Ali, ostavljena, kao što to često biva, čudima prirode i retko viđena sem

ANONIM

natrag ka prirodi

očima umetnika, ona potvrđuje ono što je umetnost retko potvrđivala ranije: sopstvenu prolaznost. To je šarolik pokret kojim više dominira visoka avantura — i mašta — no bilo koje pojedinačno ime. Majkl Hajzer i Volter de Marija kopali su rovove u sunčem prženim pustinjama. Kristo je zavio deo australijske obale poliuretanom. Britanac Richard Long nametnuo je geometrijsku mustru jednom polju belih rada, berući cvetove.

Više od svih drugih umetnika u ovo umešanu, Peter Hačinson, 40 godina, i Denis Openhajm 31 godina, koriste prirodu na metaforičan način da bi otkrili nešto osnovno o prirodi svih stvari. Za Hačinsona metafora je u promeni, evoluciji, raščenju, način da se pokaže da se život razvio iz neorganske materije. Za Openhajma ekološka umetnost je način da se prekine kalup koga on vidi da oblikuje kako prirodne tako i ljudske aktivnosti. CRVENI TALASI. Prošle jeseni dva umetnika pošla su zajedno na ostrvo Tobago u Karibima. Rezultirajuća izložba u menhetenskom Muzeju moderne umetnosti bila je sačinjena od iznenadujuće lepih podvodnih fotografija i označila je novu ekološku teritoriju. Hačinson je nanizao tikve, domaće

leto u Viskonsin. Nagovorio je farmera Melvina Šredera da mu dozvoli da koristi njegovo polje lucerke kao mesto umetničkog dela, a njegovih 1200 bala sena kao materijal. Uz pomoć dvadesetpetorice studenata sa univerziteta u Viskonsinu preneo je i postavio bale sena u geometrijski labirint. Zatim je deset holštajnskih krava provedeno kroz labirint da jedu kukuruz.

Piter Hačinson počeо je da se bavi ekologijom još kao dete. Roden u Engleskoj 1930. godine, gde je njegova porodica posedovala vrt s povrćem, došao je u SAD 1953. i upisao se na univerzitet u Illinoisu s namerom da postane ginetis za biljke. Zatim je prešao na umetnost i počeо da izrađuje prijatno oblikovanu platnu. Pre dve godine, dok je provodio letu u Provinstaunu, njegovo interesovanje za prirodu i umetnost se udružilo s naglim impulsom. Odlučio je da sadи glijive na dnu okeana. Prvi pokušaj u ekološkoj umetnosti gotovo se završio katastrofom, kada je bio ponesen milju prema pučini brzim strujama oseka kod Kejp Koda. Neobeshrabren, otada se posvetio potpuno novom obliku umetnosti. Načinio je seriju radova s epruvetama, koristeći kristale, kvasac, plesan, mahovinu. Raditi sa živim organizmima rizično je, priznaje. Načinio je jednom za nekog menhetenskog kolekcionara minijaturni pejzaž jedino da bi iz njega iskočila bubašvaba u trenutku kada je svoje delo isporučivao u stan poručio. Uprkos protestima Hačinsona da je njegovo delo gostoljubivo prema životu, kolekcionar ga je odbio. On je zamislio, zatim, projekt iz dva dela u kome bi odgajao plesan u vulkanu i na ajšbergu. Za prvi deo odabrao je vulkan Parikut u Meksiku. Jedan od najnovijih vulkana na svetu (važna činjenica, pošto na njemu može biti malo živilih organizama, ako ih uopšte i ima usled topote i sterilnosti tla), Perikut je izbio iz jednog polja 1943. godine, a poslednja erupcija bila je 1952. Posle vožnje autobusom od deset časova iz Meksiko Sitija, Hačinson je stigao u obližnje selo, gde je unajmio vodiča za penjanje na konju do 14000 stopa, visine gde se nalazi ivica kratera.

Tle je još bilo toploto, dim se dizao iz putotina, i nigde nije rasla ni jedna biljka. Ne koliko dana docnije, vratio se s mazgom, natovaren sa 500 vekni hleba, koji je izmrvio duž linije dima, zatim pokrio plastikom da bi načinio „staklenu baštu“. Šest dana kasnije se ponovo vratio i oduševljen konstatovao da je njegov hleb proizveo sjajnu plesan.

Preveo sa engleskog I. KOČIJANCIC
iz „Kayak Review“, jun 1970.

voće, tako da su avetijski lebdele po moru; takođe je prenestio žuto cveće povrća sa obližnjih padina na dno okeana. Openhajm, koga je danovo kopkala „neverovatna nepravilnost“ trake američkog Drum-a 20, kako ju je video na mapama, odlučio je da prenese transfiguraciju druma na vodu. Koristeći čamac da bi uzorao put u zalivu, bacio je za sobom tamnu karmin-boju i benzin, zatim upalio benzin da bi stvorio iznenadujuću analigu automobilskog udesa. Kasnije, plaže Tobaga satima su bile prane purpurnim talasima.

„Ekološka umetnost počinje čim skulptor prestane da misli na ploču metalata, zavarivanje i sintetičku materiju, a počinje da radi nešto na tlu“, kaže Openhajm. Njegove studije na kalifornijskom fakultetu umetnosti i zanatstva i na Stanforskom univerzitetu, gde je stekao diplomu magistra za slikarstvo, bile su dovoljno formalne. Neko vreme je pravio plastične figure koje se naduvavaju, zatim je prešao na geometrijske konstrukcije od čeličnih greda, najzad je došao na mrtvu tačku, kada je počeо da primećuje oko sebe svuda primarne konstrukcije — u gradevinjskim skelama, u senči drveća. Prošao je kroz period kada je kupio predmete i mesta koja su mu se svidela, zatim je direktno počeо da preuređuje pejzaž. Otada dirigovao je sejanjem i žetvom pšeničnog polja u Holandiji, raskršio delić močvare u Luižijani i načinio mikroskopske snimke pljuvačke s namerom da te mustre prenese na zemlju.

Najambiciozniji Openhajmov projekt, Labirint sena, odigrao se u martu, kada je od-